

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 26.2.2026

VNS 8/2025 vp Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta

SAK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta.

SAK antaa tukensa kunnianhimoisille ilmastotavoitteille. Ne ovat välttämättömyys hyvälaatuisen elämän turvaamiseksi, mutta myös järkevää suomalaisen liiketoiminnan kannalta. Luopuminen fossiilisesta energiasta ja siirtyminen kohti puhdasta teknologiaa tarjoaa yrityksille vientimahdollisuuksia ja pitäisi tarjota myös työntekijöille kestävää työtä. Lisäksi se vahvistaa Suomen geopoliittista asemaa ja parantaa vaihtotasettamme.

Strategia muodostaa yhdessä teollisuuspoliittisen selonteon kanssa kokonaisuuden, jonka tavoitteena on nostaa Suomi puhtaan energian ja teollisuuden sekä palvelujen edelläkävijäksi Euroopassa ja vahvistaa investointiympäristön houkuttelevuutta. Kestävän energia- ja ilmastopolitiikan kytkeytyminen talouskasvuun ja teollisuuden uudistumiseen on tarkoituksenmukaista. Lisäksi se on kytkettävä vielä tiiviimmin osaamisen ja työllistämisen vahvistamiseen. Ilmastopolitiikan ja vihreän siirtymän onnistumisen kannalta on myös välttämätöntä, että työntekijöitä kuullaan muutoksessa, heidän ajantasaiseen osaamiseensa ja työllistymiseen panostetaan.

Osa hallituksen ilmastotoimista vie väärään suuntaan

Teollisuuden puhdas siirtymä ja energiajärjestelmän murros edellyttävät mittavia ja pitkäjänteisiä investointeja, joiden toteutuminen edellyttää puolestaan vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä. Investoinnit puhtaaseen siirtymään ovat pitkäikäisiä ja pääomavaltaisia, ja niiden toteutuminen edellyttää selkeää näkymää sääntelyn, verotuksen, ohjauskeinojen kehityksestä sekä osaavan työvoiman saatavuudesta. Poukkoileva tai epä johdonmukainen energia- ja ilmastopolitiikka lisää investointiriskiä, nostaa rahoituskustannuksia ja heikentää Suomen houkuttelevuutta suhteessa muihin EU-maihin.

Valitettavasti sekä EU:n että Suomen hallituksen ilmastopolitiikassa on havaittavissa tätä poukkoilua. Hallitus on esim. päättänyt verotoimista, jotka lisäävät hiilidioksidipäästöjä ja vähentänyt rahoitusta useilta vaikuttavilta toimilta sekä luonut verokannusteita toimivalle markkinalle, mitkä ovat pahimmillaan lykanneet investointipäätösten tekoa. (mm. liikennepolttoaineiden ja turpeen verohelpotukset, jakeluvaihtoehtojen keventäminen, yhteisöveroalennukset ja verohyvitykset puhtaita

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

investointeja vauhdittamaan). Ensisijaisesti sekä markkinaehtoinen että teknologianeutraali suhtautuminen ilmastomuutoksen vaatimiin vihreän siirtymän ratkaisuihin on toimiva.

Kun vihreä siirtymä edistyy erittäin nopeasti talouden ja teknologian vetämänä, uhkaa politiikka yhä selvemmin kääntyä siirtymää vastaan. Tämä olisi selkeästi riski Suomelle, jonka useat johtavat yritykset hyötyvät kunniahimoisesta EU:n sekä kansallisen tason energia- ja ilmastopolitiikasta.

- Suomen pitäisi edistää EU:ssa ja kansallisesti sekä sosiaalisesti että ekologisesti kunniahimoista ilmastopolitiikkaa.
- Teollisuus- sekä erityisesti energia- ja ilmastopolitiikan ja sitä toteuttavien toimien pitäisi vähentää aina kasvihuonekaasupäästöjä ja vahvistaa hiilinieluja.

Kunnianhimoinen päästökauppa ja hiilidioksidin talteenotto keskeiset toimet energia- ja teollisuustoimialoilla

Positiivista kasvihuonekaasujen vähentämiskehityksessä on erityisesti se, että sähkön tuotannosta jo 95 % perustuu päästöttömiin energialähteisiin ja kaukolämmön tuotannostakin yli 60%. Kaukolämmön osalta puhdas siirtymä on kuitenkin edelleen selkeästi kesken.

Vaikka teollisuuden päästökehitys Suomessa on ollut EU-velvoitteisiin suhteutettuna riittävää, voisi se olla nopeampaa. Onkin perusteltua, että Suomi edistää ja toimii edelleen kunniahimoisen päästökaupan puolesta ja panostaa lisääntyvässä määrin myös hiilidioksidin talteenottoon. Nämä toimet edistävät mm. paperi- ja kartonkitehtaiden sekä energialaitosten siirtymistä hiilinegatiivisiksi.

Geologista hiilidioksidin varastointia SAK ei kuitenkaan kannata, sillä se sisältää suuria ympäristöriskejä ja on erittäin kallista.

Puhdasta siirtymää nopeuttavia suoria tukia sekä energiatukia tarvitaan kannustamaan edelleen erityisesti energiatehokkuudessa teollisuudessa, energiateollisuudessa. Myös puhtaan, kestävä tuotannon kehittämiseen ja työntekijöiden osaamisen päivittämiseen pitää ohjata riittävät resurssit, jotta Suomen päästövähennystavoitteen kannalta keskeiset hiilivapaat tuotantoprosessit saadaan täysimääräisesti käyntiin.

EU:n päästökauppadirektiivin päivittämisen tavoitteeksi pitäisi strategiassa nostaa kilpailukyyn varmistamisen rinnalle riittävien päästövähennysten turvaaminen.

Maankäyttösektorin muuttuminen nielusta päästökseen tunnistetaan: esitetyt toimet vaatimattomia

Strategiassa esitetään selkeästi toteutuneet kokonaispäästöt, päästökaupasektorin ja taakanjakosektorin päästöt sekä arviot näiden päästökehityksestä uusilla toimilla. Kokonaispäästöt olisivat uusilla toimilla

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

vuonna 2030 reilut 28 Mt CO₂-ekv ja vuonna 2040 noin 12 Mt CO₂-ekv., mikä vastaa ilmastolain tavoitteita 60 % päästövähennyksestä vuodelle 2030 ja 83 % vuodelle 2040 vuoteen 1990 verrattuna.

Tässä arviossa ei ole kuitenkaan huomioitu ilmastotoimien kannalta keskeistä muutosta Suomen päästöissä suhteessa edelliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan: maankäyttösektori (LULUCF) on muuttunut viime vuosina nielusta huomattavan suureksi päästölähteeksi.

Suomella on arvioitu olevan EU:n ensimmäisen LULUCF-velvoitekauden 2021–2025 ajalta jopa 110 - 115 Mt CO₂-ekv päästövähennysalijäämä. Vaikka metsämaan jousto (=22 Mt CO₂-ekv.) ja Suomen erillisjousto (=5 Mt CO₂-ekv.) olisivat käytössä, jäisi maankäyttösektorin alijäämäksi n. 84 Mt CO₂-ekv. Näillä oletuksilla vuoden 2026–2029 alijäämä olisi huomattavat 42,5 Mt CO₂-ekv.

Tähän päästökuiluvajeeseen suhteutettuna strategiassa esitetyt maankäyttösektorin lisätoimet ovat vaatimattomia, tuleville sukupolville sekä sosiaalisesti että ekologisesti, mutta hyvin todennäköisesti myös taloudellisesti kestävämpiä. LULUCF-sektorin pienet toimet suhteessa päästökuiluun ovat lisäksi epäreilut niitä toimialoja ja työntekijöitä kohtaan, joiden pitää kompensoida maankäyttösektorin heikko kehitys. LULUCF-sektorin päästövähennystoimien heikko tilanne ja erityisesti sen vaikutukset muihin toimialoihin pitäisi arvioida energia- ja ilmastostrategiassa syvällisemmin. Jos maankäyttösektorin tavoitteeseen ei päästä tulisi se taakanjakosektorin toimijoille kalliiksi ja toisi ison loven valtion budjettiin kompensaatioyksiköiden oston muodossa. SAK:n mielestä nämä rahat olisi paljon järkevämpää sijoittaa maankäyttösektorin toimiin.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma pitäisikin päivittää jo tällä vaalikaudella vastaamaan paremmin EU:n ja Suomen ilmastolakia. Sen tavoitteena pitäisi olla puun hakkuiden pitäminen Suomessa tutkitun tiedon mukaisella kestävällä tasolla. Mm. puun polttoa energiankäytöksi pitää vähentää, metsälakia muuttaa siten, että puiden hakkuista koskevat ikä- ja läpimittakriteerit ovat ekologisesti kestävämpiä ja Metsähallituksen puunhakkuun tuotto-odotuksista pitää tehdä maltillisemmat. Myös maankäytön muutosmaksu on otettava käyttöön ja raivauksesta tehtävä luvanvaraista.

Markkinaehtoisen, kestävän ydinenergian käytön edistäminen kannatettavaa

Strategian lähtökohta ydinvoiman lisärakentamisesta tarvittaessa on perusteltu. Ydinvoiman rakentamisen ja tuotannon on kuitenkin oltava markkinaehtoista eikä sille tule myöntää tukea julkisista varoista. Jos ydinvoimaa rakennetaan, on jo sen kilpailutusvaiheessa ja myöhemmin valvonnan osalta panostettava huomattavasti nykyistä enemmän resursseja varmistamaan, ettei ulkomaalaiseen työvoimaan liittyvät

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

epäselvyydet työehtojen osalta uusiudu. Muuttunut geopolitiittinen turvallisuustilanne edellyttää myös lisävalvontaa.

SAK suhtautuu myös pienydinvoiman rakentamiseen positiivisesti, jos sitä tarvitaan fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta lämmityksestä kokonaan irtautumiseen. Senkin osalta turvallisuuslainsäädäntöön pitää suhtautua kuitenkin vakavasti.

EU-vaikuttamisessa huomioitava myös sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä ilmastopolitiikka

Suomen pitäisi edistää EU:ssa ennen kaikkea kunnianhimoista ilmasto-, ympäristö- ja biodiversiteettilainsäädäntöä eikä keskittyä ensisijaisesti omnibus-toimiin ja yritysten globaalin kilpailukyvyn edistämiseen. Mm. kunnianhimoiset ilmastolaki, energiatehokkuus ja uusiutuvan energian tavoitteet ovat edelleen tarpeellisia.

Yhtenä Suomen tavoitteena pitäisi olla myös työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän toteutumisen edistäminen osana päästöttömään elinkeinorakenteeseen siirtymistä mm. antamalla tuki oikeudenmukaisen siirtymän direktiiville.

Luonto, ympäristö- ja työllisyysvaikutukset käsitelty suppeasti kansantaloudellisessa arviossa

KEITO- mallin heikkoutena on, ettei siinä ole laskettu luonto- ja ympäristövaikutuksille ja siihen liittyville ulkoisvaikutuksille hintaa taloudellisesta näkökulmasta. Jos näin olisi tehty, päästövähennystoimilla olisi havaittavissa huomattavasti positiivisempia taloudellisia vaikutuksia, niin kuin esim. Dasguptan parin vuoden takaisesta raportista käy ilmi. Kun hintaa ei ole laskettu, on riskinä päästövähennystoimien talousvaikutuksien osalta virheelliset oletamat.

Vaikka strategiassa on käsitelty kansantalousvaikutuksia melko lyhyesti, olisi siinä ollut perusteltua omistaa oma luku työllisyysvaikutuksille ja työntekijöiden osaamistarpeiden muutoksille osana vihreää siirtymää. Osaaminen on useissa kansainvälisissä raporteissa sekä EU:n omissa vihreän siirtymän ohjelmissa nostettu keskeiseksi tekijäksi siirtymän onnistumiseksi. Se on myös ratkaiseva tekijä vihreään siirtymään liittyvän teknologian viennissä, joka strategiassa nostetaan esille useita kertoja.

Työntekijöille oikeudenmukainen siirtymä huomioitava paremmin

Strategiassa ei esitetä valitettavasti edelleenkaan toimia palkansaajille reilun siirtymän varmistamiseen. Onnistuneen ilmasto- ja energiapolitiikan tulisi ottaa selvästi enemmän huomioon kansalaisten, mukaan lukien palkansaajien, asema muutoksessa. Etenkin työntekijöiden ja heidän järjestöjensä osallistuminen vihreän siirtymän toimien ja politiikan päätöksiin niin paikallisella kuin kansallisella tasolla tulisi näkyä strategiassa selvästi nykyistä enemmän.

Työehdot/Björkbacka

25.2.2026

On myös erittäin huolestuttavaa, että muiden kappaleiden tapaan myöskään perus- ja ihmisoikeuksia käsittelevä kappale ei tunnista palkansaajia kohderyhmäksi, kun avataan oikeudenmukaisen siirtymän periaatetta. Esimerkiksi Pariisin ilmastositomuksessa nimenomaan työntekijät ja heille turvattavat hyvälaatuiset työpaikat siirtymässä tunnistetaan keskeisesti tavoitteeksi. Työntekijät olisi lisättävä strategiaan keskeiseksi toimijaksi ja kohderyhmäksi, kun ihmisoikeudet huomioivaa oikeudenmukaisen siirtymän periaatetta toteutetaan osana strategiaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Pia Björkbacka
johtava asiantuntija, ilmasto ja kestävä kehitys
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh. 050 464 5342